

INFORMAREA ȘI CONSILIEREA PROFESIONALĂ – CONDIȚIE DE EFICIENTIZARE A PIEȚEI MUNCII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ana LUCHIAN

Catedra Contabilitate și Informatică Economică

The national market of the workforce is an inseparable side of the economical system in ensemble and reflect totally tendencies of these development. To these refer the high unemployment, insufficient system of the protection on workmarket, the inefficacious use of the workforce and available reserves in the organization of the paingsystem. The scatter one considerable part of the workforce is generating of the migration, the practice of one's paing activities, the subocupation and economical dishearten of the capable to work population.

Introducere. Piața națională a forței de muncă este o parte inseparabilă a sistemului economic în ansamblu și reflectă integral tendințele dezvoltării acestuia. La acestea se referă șomajul înalt, sistemul insuficient de protecție socială pe piața muncii, utilizarea ineficientă a forței de muncă și rezerve disponibile în organizarea sistemului de salarizare. Dispersarea unei considerabile părți a forței de muncă este generată de migrare, practicare a unor activități salariate „la negru”, subocupare și descurajarea economică a populației apte de muncă. Piața forței de muncă în Republica Moldova se află încă la o etapă tranzitorie, este rigidă și generează puternice dezechilibre structurale, teritoriale, ocupaționale și profesionale. Ea include atât mecanisme moștenite de la economia socialistă, cât și elemente specifice unei economii de piață. În ultimii ani pe piața forței de muncă se atestă tendințe de stabilizare a unor indicatori în domeniul ocupării. În sectorul informal al economiei au activat 10,7% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 35,4% au avut un loc de muncă informal. Din numărul persoanelor ocupate informal salariații au alcătuit o treime; totodată, 16,2% din totalul salariaților aveau un loc de muncă informal.

Informarea și consilierea profesională. Informarea și consilierea profesională constituie un ansamblu de servicii oferite, în mod gratuit, persoanelor în căutarea unui loc de muncă; ea este foarte importantă. Aceste servicii sunt: furnizarea de informații privind piața muncii și evoluția ocupațiilor; evaluarea și autoevaluarea personalității în vederea orientării profesionale; dezvoltarea abilităților și a încrederii în sine a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă în vederea luării deciziei privind propria carieră; instruirea în metode și tehnici de căutare a unui loc de muncă (prezentarea la interviu, întocmirea unui CV). Informarea și consilierea profesională se realizează de către centre specializate organizate în cadrul agențiilor pentru ocuparea forței de muncă. Informarea privind piața muncii, stabilirea traseului profesional, evaluarea și autoevaluarea se realizează prin autoinformare, prin acordarea de servicii de consiliere individuală sau de grup oferite persoanelor în căutarea unui loc de muncă sau în cadrul job-club-urilor organizate de agențiile pentru ocuparea forței de muncă. Consilierea profesională și instruirea în metode și tehnici de căutare a unui loc de muncă și de prezentare la interviuri în vederea ocupării se realizează de către consilieri de orientare a carierei, în cadrul centrelor de informare și consiliere privind cariera sau, la cerere, în cadrul altor forme organizate de instruire. Se adresează solicitanților de locuri de muncă care doresc să acționeze pe plan profesional din diferite motive: sunt șomeri; nu sunt șomeri, dar doresc un loc de muncă mai bun; au un loc de muncă și vor să-l păstreze; intenționează să-și schimbe profesia, deoarece aceasta nu le mai oferă satisfacții profesionale, câștiguri satisfăcătoare; doresc să evolueze profesional prin specializări, perfecționări, calificări suplimentare.

Dacă vă găsiți în aceste categorii, suntem siguri că v-ați întrebat adesea: Ce aptitudini și deprinderi speciale sunt solicitate de anumite profesii? Care sunt condițiile de instruire specifice pentru aceste ocupații? Care sunt sectoarele în care nevoia de forță de muncă este în creștere? **Informare profesională privind:** situația locurilor de muncă în prezent și perspectiva apropiată; posibilitățile de încadrare în acord cu pregătirea și experiența profesională, precum și a cerințelor angajatorului; posibilitățile de (re)calificare și perfecționare în vederea creșterii șanselor de încadrare în muncă; **Consiliere individuală și colectivă:** identificarea problemei pentru care se solicită consilierea; autocunoaștere personală cu accent pe conștientizarea aptitudinilor, intereselor, motivațiilor, precum și identificarea punctelor forte care pot fi utilizate în rezolvarea problemei; stabilirea de obiective profesionale privind cariera, precum și de alte posibile alternative ale acestora; identificarea și planificarea etapelor de parcurs în vederea atingerii acestor obiective; cunoașterea și însușirea

tehnicilor de căutare activă a unui loc de muncă, a modului de întocmire a „Scrisorii de prezentare” a „CURRICULUM VITAE” (CV), pregătirea și prezentarea la interviu; ocuparea și păstrarea unui loc de muncă; dezvoltarea atitudinilor și a gândirii pozitive; cunoașterea cerințelor necesare în învățarea și exercitarea diferitelor profesii. Centrul de Informare și Consiliere privind Cariera vă ajută să vă alegeți drumul în viața profesională și socială și vă stă la dispoziție cu următoarele produse și servicii: PROFILELE OCUPAȚIONALE, POSTERELE DESPRE CARIERĂ, CASETELE VIDEO, ZIARELE DESPRE CARIERĂ, CHESTIONARUL „INTEROPTION”, SISTEM INTERACTIV PE COMPUTER, CONSILIERE INDIVIDUALĂ, CONSILIERE COLECTIVĂ.

Pregătirea profesională în instituții. Pregătirea unui număr suficient de specialiști de înaltă calificare și de muncitori calificați constituie o sarcină primordială pentru consolidarea potențialului competitiv al resurselor umane necesar unei piețe moderne de muncă. În anii 2001-2006 numărul tinerilor specialiști plasați în câmpul muncii nu a depășit nivelul de 15,1% din numărul total al absolvenților universităților cu frecvență la zi, iar în colegii acest indicator a constituit de la 29% până la 49%, preponderent fiind repartizați tinerii specialiști din domeniile pedagogic și medicină. În anul 2006 în câmpul muncii au fost plasați 13,6% din numărul total al absolvenților instituțiilor de învățământ cu frecvență la zi. În ultimii ani s-a intensificat procesul de pregătire a cadrelor, inclusiv în sistemul secundar profesional. Totodată, tendințele în domeniul vizat rămân deocamdată negative și se constată pasivitatea agenților economici față de organizarea instruirii resurselor umane, inclusiv a pregătirii cadrelor prin încheierea contractelor cu instituțiile de învățământ superior, mediu de specialitate și secundar profesional. Procesul de pregătire în domeniul antreprenoriatului, atât a elevilor și a studenților instituțiilor de învățământ, cât și a adulților, este inefficient. Cursurile de formare profesională continuă a specialiștilor au un caracter academic. Nu sunt luate în considerație necesitățile specifice ale businessului mic și mijlociu. Se atestă o coordonare slabă între instituțiile de instruire și sectorul privat în ceea ce privește evaluarea solicitărilor curente de abilitați pe piața muncii. În prezenta Strategie accentul în ceea ce privește pregătirea profesională a șomerilor se pune pe meseriile (profesiile) prioritar solicitate pe piața muncii de către agenții economici, precum și pe meserii, profesii, ceea ce le-ar permite șomerilor, după absolvirea cursurilor, să inițieze activități de întreprinzător. În anul 2006 în câmpul muncii au fost plasați 69% din numărul șomerilor instruiți.

Analiza strategică a pieței muncii. Situația demografică. Conform situației de la 1 ianuarie 2006, populația țării (cu excepția raioanelor de est) constituia 3589,3 mii persoane, dintre care cca 47,9% – bărbați și 52,1% – femei. Conform datelor preliminare, la 1 ianuarie 2007 numărul populației stabile era de 3581,1 mii persoane. Moldova este țara europeană cu cel mai scăzut grad de urbanizare, în orașe locuind numai 41,4% din populație. Această distribuție a populației pe medii de reședință se răsfrânge în mare măsură asupra politicilor de ocupare a forței de muncă, manifestându-se atât prin crearea locurilor de muncă în mediul rural, cât și în sectoare de producție alternative agriculturii. Republica Moldova trece printr-o criză demografică pronunțată, care va influența semnificativ piața muncii pe viitor. Această criză este determinată de tranziția demografică care se conturează pe plan global (scăderea fertilității, concomitent cu creșterea nivelului de mortalitate infantilă). Efectele tranziției demografice au fost agravate de dificultățile perioadei de tranziție la economia de piață și de migrarea populației. Pe parcursul ultimilor 15 ani se observă o creștere constantă a coeficientului de îmbătrânire a populației – de la 12,8 în 1990 până la 14,0 în 2005 (coeficientul de îmbătrânire înseamnă numărul persoanelor de 60 ani și mai mult raportat la 100 de locuitori). Procesul de îmbătrânire avansează deosebit de rapid în mediul rural. Ponderea populației tinere (sub 15 ani) a scăzut vertiginos de la 23,8% în 2000 la 19,0% în 2005. Conform estimărilor efectuate în trimestrul IV al anului 2006, rata șomajului (proportia șomerilor potrivit Biroului Internațional al Muncii în populația activă) la nivel de țară a fost de 5,6%. Totodată, șomajul structural variază foarte mult în funcție de mediile de reședință. Cea mai gravă situație la acest capitol s-a creat în orașele mici din Moldova, care în perioada sovietică au fost structural dependente de un număr relativ mic de întreprinderi industriale. Ponderea considerabilă a șomerilor pe termen lung în localitățile urbane mici are efecte negative asupra potențialului uman, provocând pierderea capacităților profesionale și descurajarea șomerilor care anterior au avut calificări înalte, dar care devin tot mai depășite de evoluțiile tehnologice. Pe piața muncii pot fi delimitate clar câteva categorii de populație care sunt afectate în mod considerabil de riscul șomajului. Este vorba de persoanele tinere și de unele categorii socialmente vulnerabile, precum și de femeile care, după o anumită perioadă de absență motivată de concediu parental, revin pe piața forței de muncă, de persoanele cu handicap fizic sau mintal, persoanele fără un loc stabil de trai, persoanele eliberate din locurile de detenție penală sau din instituțiile de reabilitare socială, persoanele dependente de droguri, foștii militari etc.

Problemele-cheie pe piața forței de muncă. În cadrul analizelor permanente ale efectelor pe piața forței de muncă au fost identificate o serie de probleme-cheie care, în condițiile create, necesită căutarea unor noi soluții atât pe termen mediu, cât și pe termen lung, precum și implicarea de eforturi și resurse importante. Aceste probleme sunt următoarele: numărul mare de locuri de muncă cu productivitate joasă și nivel de salarizare insuficient, neatractive pentru populația aptă de muncă; ponderea înaltă a activităților informale într-un șir de sectoare și ramuri de producție; ponderea mare a populației ocupate în agricultură; șomajul înalt în rândul tinerilor; nivelul ridicat al șomajului de lungă durată; migrarea peste hotare a forței de muncă calificate; neantrenarea agenților economici în procesul de pregătire profesională a forței de muncă și pregătirea cadrelor fără a se ține cont de cerințele pieței muncii; capacitățile insuficiente ale structurilor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (în continuare – Agenție) în acordarea unor servicii de bună calitate, în volum necesar, pentru integrarea populației pe piața muncii; participarea pasivă a agenților economici la declararea locurilor de muncă libere; evoluția demografică nefavorabilă care se manifestă în scăderea numărului și îmbătrânirea populației, intensificată de migrația forței de muncă; lipsa unui sistem adecvat de monitorizare și prognozare a pieței forței de muncă; implicarea insuficientă a partenerilor sociali în elaborarea și realizarea politicilor de ocupare a forței de muncă.

Kirsten Mode Design. Firma germană de textile Kirsten Mode Design, în colaborare cu Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), promovează instruirea cusătoreșelor din orașul Bălți, Republica Moldova. Ambasada germană, reprezentată de Șeful Adjunct al Misiunii, doamna Julia Krummenauer, a vizitat acest proiect, exprimând în alocuțiunea de salut cuvinte de mulțumire persoanelor prezente pentru angajamentul lor: „Proiectul firmei Kirsten Mode Design reprezintă o dovadă de succes pentru un parteneriat public-privat, precum și un exemplu concludent în Republica Moldova pentru sistemul dual de instruire”. Acest angajament al firmei Kirsten Mode Design este realizat pe fundalul dispariției spontane și amenințătoare a forței de muncă calificate, provocată de migrația puternică a tinerilor moldoveni începând cu anii 1990, precum și a sistemului de instruire profesională, departe de nevoile reale ale Republicii Moldova. Scopul proiectului, demarat în noiembrie 2007, consta în acordarea ajutorului tinerelor din Republica Moldova în vederea obținerii calificării de cusătoreasă în domeniul textilelor după modelul sistemului dual german, compus din instruirea în cadrul întreprinderii și instruirea în instituția de învățământ profesional. Partenerul moldovean al firmei Kirsten GmbH & Co a servit drept întreprindere pentru obținerea deprinderilor practice, iar Colegiul din Bălți, sub egida Colegiului Tehnologic din Chișinău – drept instituție de instruire profesională. Datorită colaborării bune cu ministerele de resort, în luna martie 2009 circa 96 de tineri și tinere au absolvit deja sau urmează să absolutească cursurile de instruire profesională. Ca rezultat al activităților acestui proiect a apărut un ghid de instruire ce ar putea servi drept model pentru procesul de instruire moldovenesc în domeniul textilelor.

Concluzie. Dacă nu vom institui informarea și consilierea profesională, atunci nu vom avea o piață eficientă. Este necesar de a reevalua căile educative, mai ales cele școlare, la toate nivelurile, reexaminând programele începând cu universități și terminând cu grupele pregătitoare de la grădinițe, pornind de la faptul că Republica Moldova pretutindeni a oferit niveluri culturale de valoare, care până în prezent sunt apreciate în multe părți ale lumii. Dar, a venit momentul de a revedea procesele de instruire, de a le echivala cu modelele europene și de a exporta figuri profesionale de valoare. E de neacceptat ca în cadrul procesului migrator un specialist diplomat moldovean să meargă în Europa să fie simplu țăran. Organizațiile trebuie să investească în instruire, trebuie să investească în angajament și responsabilitatea tinerilor, trebuie să restituie demnitatea clasei culturale moldovenești, care urmează să-și asume o funcție determinantă pentru procesul evolutiv al Republicii Moldova către Europa.

Bibliografie:

<http://www.csr-weltweit.de>

<http://www.kirsten-mode.com>

<http://www.bmz.de>

http://www.chisinau.diplo.de/Vertretung/chisinau/ro/05/Cooperarea_20_C3_AEn_20domeniul_20dezvolt_C4_83rii/Textilfirma_Projekt_ro.html

Strategia națională privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015, Anexă la Hotărârea Guvernului nr.605 din 31.05.2007.

Prezentat la 06.11.2009